

פחד דוד

י"ל ע"י מוסדות "אורות חיים ומשה" ישראל

בנשיאות בנש"ק מורנו ורבנו הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

בן הצדיק המלובן רבי משה אהרן פינטו זצ"ל ונכד הצדיק הקדוש המלובן רבי חיים פינטו זיע"א

שיחה שבועית לפרשת השבוע מאת מו"ר הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

משכיל לדוד

התבטלות האדם לאמונה והתקשרות לתורה

ישראל כאדם הראשון קודם החטא, כמבואר בחז"ל. ולא היו צריכים קרבנות. ורק לאחר שירדו ממדרגתן לאחר חטא העגל, אז הוצרכו לקרבנות לכפר על חטאיהם.

ועתה, לדברי רש"י שהמשכן נבנה כדי לכפר על חטא העגל, מובנים דברי הזוהר. שהתורה השמיטה את שמו של משה בשל בקשתו למחות את שמו, שבקשה זו הרי היתה לאחר חטא העגל וציווי המשכן בא רק לאחר מכן.

אבל לרמב"ן הרי משה רבנו ביקש את בקשת "מחני נא" רק לאחר חטא העגל. והרי לרמב"ן ציווי המשכן נאמר בהר סיני קודם לחטא העגל. ולפי זה לא מובנים דברי הזוהר שהשטמת שמו של משה באה בעקבות בקשה זו. כי בקשה זו היתה רק לאחר פרשת תצוה. והוא פלא רב.

ונראה לתת טעם אחר לדעת הרמב"ן, מדוע השמיטה התורה את שמו של משה בפרשת תצוה. והוא על פי מה שיש יסוד גדול באמונה בה' בפרט, ובעבודת ה' ולימוד התורה בכלל. שהאדם צריך להיות בביטול גמור, כלומר בלא שום נגיעות, לא של ממון ולא של כבוד, אלא רק תורה ומצוות למען כבוד ה' יתברך. ובדבר זה נתקלים מידי יום ביומו, בנגיעות שמונעות מאיתנו מלראות את האמונה וההשגחה של ה'. ואם היינו בביטול גמור ומסולקים מכל הנגיעות היינו רואים ומאמינים.

כתוב במשנה בברכות (ט, ה) "חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה". וטבעו של עולם שכשמגיעה טובה לא מברכים, וכשמגיעה הרעה מיד מתלוננים ושואלים. ועל האדם לדעת כי ה' עושה עמו חסד על כל צעד ושעל ורק צריך לפתוח עיניים לראות.

רק לפני זמן היה באשדוד בקהילתנו ילד שנחנק לפתע ונטה למות, ובדיקו זימן ה' אדם היודע בעזרה ראשונה והנשים את הילד והחיהו, ובכך הציל את חייו. הרי בעצם בכל נשימה ונשימה שלנו, ה' איתנו, מחייה אותנו ומציל אותנו. והאם צריך חס ושלוש לחכות למקרה חניקה לראות את חסדיו. ורק אם נהיה בלא נגיעות נוכל לראות את השגחתו הפרטית של ה' עלינו, ולהאמין בו בכל ליבנו. ורק בדבר שאין בו נגיעות וחשבונות אפשר להתעלות.

וכמו שאמר שלמה המלך בקהלת (ז, ב) "טוב ללכת אל בית אבל מלכת אל בית משתה". ושואלים מה טוב יותר בבית האבל מבית משתה שכולל גם סעודות מצוה, כשמחת תורה וברית מילה וכדומה. והתשובה, כי העליה האמיתית דווקא בדבר משולל נגיעות ואינטרסים. בשמחות, הרבה פעמים מגיעים כדי שיבוא בעל השמחה לשמחה שנעשה אחריו. או בשביל האוכל שבסעודה, או כדי לפגוש אנשים וכדומה. ורק בבית האבל לא אומרים בא אצלי בשביל שאבוא אצלך, אלא באים באמת לשמה, לנחם ולהשתתף בצער. ועל כן "טוב ללכת אל בית האבל מלכת לבית משתה". וראיתי פעמים רבות מאוד כי דווקא בבית האבל פתוחים האנשים לשמוע תוכחה ואפילו דברים כדורבנות והרבה גם חוזרים בתשובה, משום שבמקום כזה כאמור אין נגיעות, ואז רואים את המוסר שיש ללמוד מהמת, שיש סוף לאדם. ומתעוררים לתשובה, ופותחים את הלב לשמוע תורה ותוכחה.

"ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלות נר תמיד". (שמות

כז, כ)

בפרשת תצוה לא הזכירה התורה במשך כל הפרשה את שמו של משה רבנו ע"ה. וידועים על זה דברי חז"ל והובאו בזוהר הקדוש בפרשת פינחס (רמו, א) שהטעם הוא משום שבחטא העגל כשיצא משה לגונן על בני ישראל אצל ה', אמר (שמות לב, לב) "ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת", על כן נשמת שמו לכל הפחות מפרשה אחת, פרשת תצוה.

ונראה שמכאן לומדים, שדברים היוצאים מפי צדיק הם מתקיימים והבן. והנה לכאורה על אף שפרשת תצוה כתובה לפני פרשת כי תשא שבה כתובה פרשת חטא העגל, ואם כן בפרשת תצוה עדיין לא ביקש משה את הבקשה הזו. צריך לומר לפי הכלל שאין מוקדם ומאוחר בתורה, ובעיתוי הזמן היתה בקשה זו קודם ציוויה של פרשת תצוה. וכמו שכתב רש"י בכי תשא (שמות לא, יח) על הפסוק "ויתן אל משה ככלותו לדבר אתו בהר סיני שני לוחות העדות" וכו', וכתב רש"י "שאינן מוקדם ומאוחר בתורה, מעשה העגל קודם לציווי מלאכת המשכן ימים רבים היה".

ויש לשאול מה חטא משה בבקשתו "מחני נא מספרך", הרי כוונתו היתה להצלת בני ישראל מכיליון. ואדרבה תגמול היה לו לקבל. ונצייר לעצמנו מלך שכעס על בנו וחפץ להורגו, ובא שרו של המלך בדברי זכות על בנו, הלא פרס גדול יקבל מאת המלך עבור זה שמשתדל להציל את בנו. כי בזה שהשר רוצה להציל את בנו יחידו של המלך, הוא מגלה עד כמה הוא אוהב את משפחת המלך ובודאי שהוא ראוי לשכר ולא לעונש.

ואף משה רבנו ביקש מה' שישאיר את ישראל בחיים, ובני ישראל הם בניו של המלך. ועוד שהרי התורה היא בבחינת כל ישראל וכמספרם. ואם כן תמוה וכי משום שמשא רבנו ביקש רחמים מתוך מסירות נפש על בני ישראל, שאמר להקב"ה אם אינך מוחל להם מחני נא מספרך בלשון של בקשה, שמו לא נזכר בפרשת תצוה.

ועוד יש להקשות ממה שמפורסמת המחלוקת בין רש"י להרמב"ן, אם טעם בניית המשכן היתה רק כתיקון וכפרה לחטא העגל והציווי נאמר רק לאחר חטא העגל. וכך כתב רש"י על הפסוק "ויתן אל משה ככלותו" וכו', "שמעשה העגל קדם לציווי מלאכת המשכן ימים רבים". אבל הרמב"ן בתחילת פרשת ויקהל (לה, א) כתב "ואמר שענין המשכן אשר נצטוו בו משה היה קודם שיבוא הלוחות". וכך גם כתב בפרשת עקב (דברים י, א) והיתה המצוה הראשונה ועשו ארון עצי שטים, כי היא עיקר הכוונה בכל המשכן להיות השם יושב הכרובים, ואחרי כן עשו את העגל", כלומר שלשיטת הרמב"ן המשכן לא בא לכפר על חטא העגל, אלא שישכון השם בתוך עם ישראל.

ובאמת מסברא נראית שיטתו של רש"י כי הקרבנות הרי תכליתן לכפר על חטאים, ובלא חטא העגל היתה מדרגת

ירושלים תל אביב חיפה באר שבע

הדלקת נרות 16:53 | 17:08 | 16:58 | 17:11

מוצאי שבת 18:06 | 18:08 | 18:07 | 18:09

רבינו תם 18:46 | 18:43 | 18:44 | 18:47

הילולא דצדיקיא

- יא - רבי חיים יוסף דוד אזולאי
- יב - האחים הקדושים שמעיה ואחיה הרוגי לוד
- יג - רבי משה פיינשטיין מח"ס 'אגרות משה'
- יד - רבי שם טוב בן רבי יצחק בן וואליד
- טו - רבי צבי הירש קייזנבובר מח"ס 'קב הישר'
- טז - רבי פנחס מנחם אלטר האדמו"ר מגור
- יז. רבי יעקב חי בירדגו

המעוניין לקבל את העלון בדוא"ל ישלח הודעה: p@hpinto.org.il

במסילה נעלה

שביבי אמונה ובטחון מפנקסו של מו"ר
הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

אין שום מקרה בעולם

הנה מעשה קטן שהיה בביתנו שיש בו להראות את השגחתו יתברך על כל הברואים ואפילו הקטנים ביותר.

ביום שישי ערב שבת פורש אני מכל עיסוקי וצרכי הציבור ועוזר בהכנת הבית לכבוד שבת ונמצא עם הילדים. וזהו חוק בל יעבור שקיבלתי מאבי מורי זיע"א, שיום שישי כולו קודש לתיקון הבית והכנתו לשבת. תוך כדי עבודה רואה אני נמלה קטנה שהיתה הולכת ויורדת לכיוון מטה אל המרתף. עמדתי והתבוננתי בה. העוזר שלנו רצה להרוג אותה ולסלקה מיד. אך אני סירבתי, עמדתי ושמרתי את צעדיה. בכל פעם שהייתי צריך לעסוק בעבודה במקום אחר שמתי אותו שומר במקומי. וכך לסוף שעתיים ראיתה מגיעה אל המרתף. שם המתין לה עכביש שמצא לו את מקומו גם שם, אץ אליה, תפשה ואכלה.

עמדתי מתפעל כיצד זימן הקב"ה נמלה זו מן הסתם כבר מימות הקיץ. כי ידע שבחורף ימצא לו העכביש את מחסהו במרתף, וביום שישי אחד לא יהיה לו מה לאכול, כך זימן לו ה' נמלה זו למזון

ומי שאינו מבטל עצמו ואינו מביט בכל דבר בעולם על השגחתו של ה', הרי גם בשאר דברים שרואה בעולם, במקום ללמוד מהם הוא יתעלם מהם.

וכמו שהיה מרבה רבנו רבי גרשון ליבמן זצ"ל לספר על רבי ישראל מסלנט זיע"א שפעם ראה סנדלר רכון על עבודתו לאור הנר בשעת לילה מאוחרת. ושאל אותו מה לך בשעה מאוחרת זו לעבוד. ואמר לו כל עוד שהנר דולק אפשר עוד לתקן. ומיד נפעם רבי ישראל מסלנט וחזר לבעל האכסניה שאצלו התארח ואמר לו מה ששמע מהסנדלר. ואמר שגם אנו, אצלנו כל עוד שהנשמה בגוף אפשר עוד לתקן.

וכן אמר שלמה המלך ללמוד אפילו מנמלה "לך אל נמלה עצל ראה דרכיה וחכם" (משלי ו, ו). כי ימי חייה של הנמלה קצרים, ובכל אופן אוגרת ואוספת במשך כל ימי חייה אסמים מלאים מזון. ומסבירים חז"ל (דב"ר ה, ב), שהכל בשביל שיש לה תקווה ובטחון שאולי ירחם עליה ה' ויאריך ימיה ותזדקק לכל המלאי הגדול של האוכל. והנה מהנמלה ומהמעשה של הסנדלר, כמה אפשר ללמוד כשמביטים בעיניים מתבטלות ומשוללות נגיעות. ועל אחת כמה וכמה אפשר ללמוד מכל דבר בבריאה.

בשבילו. אמרתי אם כך מתנהג ה' בהשגחה מופלאה עם בריות קטנות כעכבישים, קל וחומר עמנו בני האדם. אם כן מדוע אנו דואגים לפרנסתנו. בפרט לומדי התורה שאמר החתם סופר שה' נותן שמירה מיוחדת לנו ולבנינו שלומדים תורה, ומלמדים אותה לאחרים.

וכבר אמר אבי מורי זיע"א כי אסור לומר על שום דבר בעולם מקרה הוא, כמו שאמרו חז"ל (חולין ז, ב) "אין אדם נוקף אצבעו למטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה", אפילו תנועה קטנה ביזו לא נעשית במקרה אלא על פי רצונו של ה'.

ואם כן כל פעולה שאדם עושה היא על ידי עזרה מלמעלה. וקשה מדוע כשאדם עושה עבירה ה' נותן לו להזיז את אבריו, הרי ודאי שאין רצונו של ה' בכך. וביאור הדברים שהקב"ה נותן לאדם זכות בחירה. ואם כן אדם בעשותו עבירה, מלבד העבירה הוא גם מטריח כביכול את ה' לעזור לו מלמעלה. וחס וחלילה אלו המטריחים את ה' להביא ממזרים לעולם אף על פי שעתיד לטהרם בימות המשיח (קידושין עב, ב) הרי עכשיו טרחה היא לדבר פגום. וזה הטעם שהרבה הקב"ה לעשות ניסים במצרים ובמדבר, ללמד את בני ישראל לדורות שאין מקרה והכל נס.

במרה מפטירין

הפטרת השבוע:

"אתה בן אדם". (יחזקאל מ"ג)

הקשר לפרשה: בהפטרה מסופר על חנוכת המזבח ושבעת ימי המילואים, נבואתו של יחזקאל על הבית השני, וזה מענין הפרשה שבה נצטוו משה רבינו ע"ה על ענין שבעת ימי המילואים בחנוכת המשכן.

נצור לשונך

תולה ארץ על בלימה

חמשה לשונות בפרשה

ומה להאריך עוד בגדולת העון המר הזה, אחרי שאמרו עליו שהוא כעובר על חמשה חמשי תורה וככופר בעיקר, חס ושלום. וזה לשון המדרש רבה (ויקרא פרשה טז, א): אמר רבי יהושע בן לוי: חמש תורות כתובות בפרשה, "זאת תורתך לכל נגע הצרעת", "זאת תהיה תורת המצרע", "זאת תורת אשר בו נגע צרעת", "זאת תורת הצרעת" המוציא שם רע. ללמדך, שכל האומר לשון הרע עובר על חמשה ספרי תורה וכו'.

בטוב טעם

טעמי מנהגי ישראל

בשעת הקידוש של ליל שבת, נוהגים להסתכל בנרות השבת.

הטעם לכך הוא על פי מה שאמרו חז"ל בגמרא (ברכות מג:): שפסיעה גסה נוטלת אחד מחמש מאות ממאור עיניו של האדם.

והנה שתי פעמים 'נר' עולה בגימטריא חמש מאות. והמסתכל בנרות של שבת - יהיה לו לרפואה.

מן האוצר

ממשנתו של מו"ר הגה"צ
רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

משה ביטל את כולו למען ישראל

הנה משה רבנו ע"ה רעיא מהימנא היה כל כולו בטל למען ה' וישראל וגם תלמודו שלמד וקיבל תורה מסיני, לא החזיק לעצמו אלא רק בשביל להעביר לעם ישראל (עי' נדרים לה, א). לא כמו הרבה אנשים ומהם גם תלמידי חכמים. שלומדים בשביל להיות גדולים בתורה לעצמם, ולא מוסרים נפשם לזכות את הציבור. ובבואם לאחר מיתתם לפני בית דין של מעלה יראו להם את המושב שלהם בו למדו תורה והתעלו ואת המושבים שמסביבם ריקים. ויאמרו להם הנה את כל אלו המקומות יכולתם למלאות, ולזכות גם אנשים אחרים בלימוד התורה.

והנה משה רבנו היה בטל בלא שום גאווה, וכל מטרתו היתה רק להנחיל תורה לישראל. כי הגאווה מגונה. וכמו אדם שפגשתי בארץ רחוקה, שהינו בעל קומה גבוהה מאוד, ולתוספת גם זקנו ארוך ומגודל. והגיע אלי ואמר שכולם מסתכלים בו בכלתו ברחוב, מחמת גבוה וגודל זקנו. אמרתי לו מה הוא מעדיף שישתכלו עליו, על פנימיותו או רק על זקנו וגובהו. והבין מה שהתכוונתי לרמוז לו על גאוותו.

והגאווה הרי היא רק לה; כמו שנאמר (תהלים צג, א) "ה' מלך גאות לבש". אבל אדם שמתגאה כבר אבד זכרו, ועל מה יתגאה. אבל משה רבנו שהיה בטל ועניו מכל האדם, ביטל את עצמו רק ללמד התורה לעם ישראל. וכמו שכתוב (דברים לג, ד) "תורה צוה לנו משה מורשה קהילת יעקב", כי כל מה שעשה ופעל היה להוריש לקהילת יעקב. וכל רצונו של משה היה לגדל ולהעלות את עם ישראל בתורת ה' וביראתו.

ועד כדי כך שביקש "ואם אין מחני נא מספרך" (שמות לב, לב), כי משה לא רצה בכלל שיכתבו את שמו בתורה, כי כל כולו היה בטל לעם ישראל. ואדרבה, משה היה שמח שמחה גדולה "ומי יתן כל עם ה' נביאים" (במדבר יא, כט).

ועל פי זה מפרש הרמב"ן את סיבת השמטת שמו של משה מפרשת תצוה. שמשו רבנו הרגיש את כולו בטל, ולא ראה את שמו ראוי להיכלל באותיות התורה, כי רצה שבתורה יהיה רק תורה, ולא דברים אחרים. והוא חשב ששמו אינו תורה. ולכן בחטא העגל אמר משה רבנו ע"ה להקב"ה התורה שאתה נותן לבני ישראל היא שייכת להם ולא לי ולשבטי ושיקרא שמי בה, לכן כדאי אפילו שתמחה את שמי ממנה כדי שהיא תהיה שייכת רק להם ולא רק לי ולשבטי.

אבל באמת התבטלותו היתה כל כך גדולה, רק למען ללמד תורה את עם ישראל, עד שזכה שהחזתמת של התורה היא שמו של משה. וכמו שאמרו חז"ל (ויק"ר כב, א) שכל מה שעתידי תלמיד לחדש נאמר למשה ולכן אומרים (שבת קא, ב) "משה שפיר קאמרת". ולכן אפילו בפרשת תצוה שלא מוזכר שמו כתבה התורה "ואתה תצוה" לומר שאתה - משה הוא שמצווה את בני ישראל ואף שלא כתוב במפורש את שמו.

ויתירה מזו מרומז בפסוק זה "ויקחו אליך שמן", ושמן אותיות נשמה. כלומר שנשמות כל ישראל כלולות כך משה. והכל בשביל מה שמרומז בהמשך הפסוק "שמן זית כתיב", וכתית הוא רמז לביטול ולכיתות. שכיון שהיה משה רבנו בטל וכתית זכה "השמן" שאלו נשמות עם ישראל כלולות בו. ולכן זכה לסוף הפסוק שכתוב "שמן זית זך כתיב למאור", שבזכות זה שאתה בטל וכתות, תזכה למאור גדול שממך ידלקו כל נשמות כלל ישראל בהבנת התורה.

אמרי שפר

מדרשי חז"ל על פרשת השבוע

מחיה נפש

"להעלת נר תמיד". (שמות כז, כ)

"נר ה' נשמת אדם" (משלי כ). אמר הקב"ה; יהא נרי בידך ונר בידך. ואיזו נרו של הקב"ה? זו תורה שנאמר "כי נר מצוה ותורה אור".

מהו "כי נר מצוה"? אלא כל מי שעושה מצות הוא כאלו מדליק נר לפני הקב"ה ומחיה נפשו שנקראת נר, שנאמר "נר ה' נשמת אדם".

ומהו "ותורה אור"? אלא הרבה פעמים שאדם מחבב בלבו לעשות מצוה ויצר הרע שבתוכו אומר מה לך לעשות מצוה ומחסר את נכסך. עד שאתה נותן לאחרים תן לבניך. ויצר טוב אומר לו תן למצוה. ראה מה כתיב "כי נר מצוה" - מה הנר הזה כשהוא תולק, אפילו אלף אלפים קרוינין וסבקיין מדליקיין הימנו אור במקומו, כך כל מי שיתן למצוה אינו מחסר את נכסיו. לכך נאמר "כי נר מצוה ותורה אור". ("מדרש רבה")

דומה למלאך

"לקח פר אחד בן בקר". (שמות כט, א)

זה שנאמר (תהלים קי"א) "גדולים מעשי ה' דרושים לכל חפציהם". כשהוא רוצה הוא קוראה לשון נקבה שנאמר (במדבר י"ט) "ויקחו אליך פרה אדומה תמימה", וכשהוא רוצה הוא קוראו לשון זכר, שנאמר "לקח פר בן בקר", לכפר עליהם על מה שעתידי. לכך נאמר "גדולים מעשי ה' דרושים לכל חפציהם". דבר אחר, שעשה הקב"ה כבוד לאהרן שהלבישו כמלאכי השרת, שנאמר (מלאכי ב) "כי מלאך ה' צבאות הוא".

אמר רבי יהודה; מכאן אמרו כל כהן שהוא אוכל בתרומה ואינו בן תורה - אינו כהן לעתיד לבא, אלא נמאס מג' דברים שנאמר (הושע ד) "כי אתה הדעת מאסת ואמאסאך מכהן לי". שכן ג' אלפיני יש בו שנמאס מן הכהונה ומן המקדש ומן הלוייה. אבל אם היה בן תורה הוא כמלאך שנאמר (מלאכי כ) "כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא". אם יגע בה אלו לא דיו אלא שהוא נעשה תלמידו של הקב"ה שנאמר (ישעיה נ"ד) "וכל בניך למודי ה'", וכן נאמר "ולא יכנף עוד מוריך והיו עיניך רואות את מוריך".

("מדרש רבה")

מזבח כפרה

"לקח פר אחד בן בקר". (שמות כט, א)

אמר רבי חייא בר אבא כשהיו הקרבנות קריבין היתה סאה ארבלית עושה סאה סולת, סאה קמח, סאה קיבר, סאה סובין, סאה מורסן, סאה גבונים, אבל עכשיו אדם מוליך סאה חטים לטחון, ואינו מביא אלא כשהוא מוליך ויותר מעט. למה? שבטל לחם הפנים.

ראה מה היו הקרבנות שהיו קריבין על גבי המזבח יפין להם, שכל מה שהיה קרב ממינו היה מברך את מינו. אמר רבי חייא בר אבא אפילו עיקרו של מזבח לא נעשה אלא בשביל כפרתן של ישראל.

למה נקרא שמו מזבח?

מ שהוא מוחל עונותיהם של ישראל.

ז שהוא זכרון טוב לישראל.

ב שהוא ברכה לישראל.

ח שהוא חיים לישראל.

לחם המצות ולחם הפנים היו מברכין את הלחם, וביכורים היו מברכין את פירות האילן. מעשה ברבי יונתן בן אלעזר שהיה יושב תחת תאנה אחת, והיתה התאנה מלאה תאנים יפות, ירד טל והיו התאנים שואבים דבש. והיה הרוח מגבלן בעפר, באתה עז אחת והיתה מנטפת חלב בדבש, וקרא לתלמידים ואמר להם בואו וראו דוגמת מעין העולם הבא. וכל כך למה? שהיו הקרבנות קריבין,

כיון שביטלו נמנעו כל הטובות הללו, ואתה מוצא כיון שגלו ישראל לבלב, היה אומר להן עזרא, עלו לארץ ישראל, ולא היו רוצין, אמר הקדוש ברוך הוא כשהייתם מקריבים לחם הפנים הייתם זורעים מעט ומביאים הרבה, אבל עכשיו זרעתם הרבה והבא מעט, אכול ואין לשבעה, שתו ואין לשכרה.

אמר רבן שמעון בן גמליאל; מיום שחרב בית המקדש אין יום שאין בו קללה, שנאמר "ואל זועם בכל יום" (תהלים ז), אבל לעולם הבא הקדוש ברוך הוא מחזיר את הברכות שהיתה עושה, שנאמר "ואתם הרי ישראל ענפיים תתנו ופריכם תשא לעמי ישראל כי קרבו לבוא" (יחזקאל לו ח).

("מדרש תנחומא")

פרקים במסכת חינוך הבנים

פלגי מים

מעגל האהבה והחום שבו עסקנו במאמרינו הקודמים, מהווים את החוסן הרגשי והנפשי שההורים יכולים להעניק לילדיהם, והם למעשה מסוגלים להקיף את הילד והנער הצעיר בחומת מגן כזו שתתן לו יכולת להתמודד מול אותם פיתויים הקורצים לו ברחובה של עיר.

כשאנו שואפים להעפיל למטרה נעלית וחשובה זו, בודאי נשאל כיצד מטפחים אהבה?

אז ראשית לכל עלינו לבחון האם אהבה זו היא בגדר "אהבה שאינה תלויה בדבר"?! וזאת מכיון שאהבה והערכה של הורים לבנם איננה תלויה ואף אסור לה שתהיה תלויה במידת הצלחתו והישגיו של הילד בלימודים או בתחומים אחרים. מדידת ההצלחה, היא תמיד מוטעית, שהרי בדרך כלל ההצלחה נמדדת על פי סולם ציפיות כללי, או כזה שעוצב לפי שיקולים ואינטרסים שונים - סולם שלא נבנה לפי היכולות והאפשרויות של הילד שלנו, זה שאנו מדברים עליו ודנים אודותיו.

ולכן על ההורים להיות מרוצים מהאישיות של הילד כפי שהיא. להעריך אותו במה שהוא ולהשתדל מאוד להנות ממנו איך שהוא. מבט

אנשי אמונה

אורחות חיים מתוך הספר "אנשי אמונה" לתולדות צדיקי משפחת פינטו זיע"א

כשרבי יעיש קריספין זצ"ל הגיע למוגאדור, הוא נכנס לבית הכנסת, שם עסקו חכמי העיר במסכת פסחים כפי תקנת חז"ל בגמרא מסכת פסחים (דף ו.) "שואלין דורשין בהלכות הפסח קודם הפסח שלשים יום קודם לחג".

רבי יעיש התיישב והטה אוזן לדברי הלומדים. במהלך הלימוד, הקשה אחד הלומדים קושיה חריפה שסתרה את כל מהלך הלימוד בסוגייה.

רבי יעיש פנה לעבר הלומדים, והרצה בפניהם את מהלך הסוגייה על פי הבנתו, כך שהסוגייה היתה מובנת היטב, דבר דבור על אופניו.

הכל הסכימו עם רבי יעיש, למעט אחד מהלומדים שלא ראה זאת בעין יפה, והוא רטן באזני הנוכחים: "הישיבה שלנו הפכה לעיר מקלט? כל אורח שנכנס לכאן מפריע לנו!"

רבי יעיש, הבין היטב כלפי מי הדברים אמורים, ובשעה קשה זו העדיף להיות "מן הנעלבים ואינם עולבים, שומעים חרפתם ואינם משיבים". שתק רבי יעיש, ובפלך השתיקה אחזו שאר תלמידי הישיבה, ולו אף אחד מהם לא מחה על הפגיעה בכבוד התלמיד חכם.

מי שנזעק להגן ולמחות על כבוד התורה, היה לא אחר מאשר רבי חיים פינטו זיע"א. הוא שישב בביתו - צפה ברוח קדשו בהתרחשות, ומיד קרא למשמשו ר' יהודה בן עזר, וביקש ממנו שיצטרף אליו.

"אני מרגיש שפוגעים ברבי יעיש, זהו התלמיד חכם שאיתו נפגשנו הבוקר. אחד מהתלמידים בישיבה פגע בו והעליב אותו".

רבי חיים זיע"א ומשמשו מיהרו לבית הכנסת. כשראו התלמידים את הצדיק, קמו מפניו והציעו לו מקום ישיבה. רבי חיים זיע"א התעלם מגינוני הכבוד שהופנו אליו, פנה אליהם בסבר פנים חמורות ואמר להם:

"לא אשב במושב לצים, במקום בו לא מכבדים אורח חשוב ותלמיד חכם כמו רבי יעיש. איש מכם, אינו גאון כמו רבי יעיש. הישיבה הזאת היא עיר מקלט לאנשים מסוגכם, ולא לאורח גאון ומכובד כמו רבי יעיש קריספין שהגיע לעירנו".

בני הישיבה שמעו את התוכחה, והבינו כי עליהם לפייס את רבי יעיש. כולם ללא יוצא מן הכלל ביקשו את סליחתו של רבי יעיש, על כך שלא מוחו בחברם שפגע בכבוד התורה. הם גם התנצלו בפניו, על כך שלא כיבדו אותו כראוי, וכיאה לאורח שהגיע מחוץ לעיר ולא נהגו בו מידת הכנסת אורחים.

רבי יעיש קיבל את התנצלותם, ומיד לאחר שהודיע להם בפה מלא כי הוא מוחל וסולח על העבר - המשיך להתפלל עמם בסוגיית הקשה, עד שהדברים היו ברורים לכולם באר היטב.

לאחר מעשה זה, קיבלו עליהם תלמידי הישיבה במוגאדור, חרטה גמורה על מעשיהם וקבלה לעתיד, להקדים שלום לכל הבא בשערי העיר, ולקיים מצות הכנסת אורחים בשמחה ובכבוד לכל אדם ואדם, ובפרט לתלמיד חכם.

את כוחותיו. ילד שמרגיש בחמימות ובעניינות שבקשר הנפשי עם הוריו, הוא יעשה את הכל בכדי להוכיח להם שהוא אכן ראוי לזה, ויתאמץ לרצות את אלו שהוא כל כך מוצא חן בעיניהם.

אלא מאי? הורים רבים אינם מבינים את מהותו של המושג 'תשומת לב'. וכאן טמונה נקודת המוצא שמכשילה אותם. ההורים רואים בדרישת הילד לתשומת לב צורך ילדותי ומיותר, כמו קובית שוקולד וכדומה. ולכן, לפי דעתם, בממתקים כמו בממתקים זה ממש לא משנה אם הילד יקבל זאת במידה שהוא רוצה או במידה שהם מחליטים עליה.

אך האמת היא שונה לחלוטין:

מה שמקובל אצלנו לכנות בטעות ובזלזול 'תשומת לב', זוהי לב לבה של האהבה. הצורך האנושי בתשומת לב זהו צורך חיוני הקיים אצל ילדים כמבוגרים כאחד, להרגיש שהוא אהוב ומוערך בעיני אחרים, בעיני הוריו ובסביבתו הקרובה.

אם 'אהבה' היא הרגשת קירבת הנפש האמיתית, אז 'תשומת לב' פירושה הרעפת אותה אהבה לילד. תשומת הלב נותנת לו להרגיש באותה האהבה שהוריו רוחשים לו. לעיתים הענקת תשומת לב אינה באה דווקא מכוח האהבה השוררת בין ההורים לילדיהם, אלא נעשית בצורה מלאכותית, וזאת בכדי לפתוח את מעגל הקסמים הזה מתוך ציפיה שבעתיד הקשר יניב אהבה פנימית והדדית. ועל כך נרחיב את הדיבור בעזה"י בגיליון הבא.

עקרוני זה, כך טוען הרב דוד לוי שליט"א בספרו 'שלום בנך', יש בו ענין עמוק יותר: מי שנוהג כך, הרי הוא התברך במידה שבנפש היפה, להיות מרוצה! הוא מרוצה מהעולם, מרוצה מהסביבה, מרוצה מילדיו, וכן הוא גם מרוצה מעצמו!

אם נשים לב ונתבונן נראה שבדרך כלל, אותו טיפוס שהוא 'לא מרוצה' - אינו מרוצה אפילו מעצמו, מהכישרונות שלו וכדומה, וכל שכן שהוא לא יהיה מרוצה מילדיו. הוא תמיד מוצא פגמים וחסרונות בכל דבר שמזדמן לפתחו. ומנקודת מבט של חינוך, הרי שיש לכך השפעה רבה. אדם חייב להתאמץ לקנות בנפשו מידה יפה זו, להיות שמח בחלקו, ליהנות ולשמוח, להעריך ולהוקיר, ולהיות מרוצה בחלקו. זוהי עשירות של הנפש, כמשמעות דברי חז"ל (אבות ד): "איזהו עשיר - השמח בחלקו".

ישנן דרכים מעשיות להפנים זאת: לכל אדם יש צדדים יפים באישיות שלו, לכל ילד יש המעלות הנפשיות שניחון בהם, ולו רק בעובדה שהוא יהודי, בן לעם הנבחר, ואפילו בעובדה שהוא אדם... על האדם להתרגל להפנות את הזרקורים לצדדים החיוביים האמיתיים ולהיות מרוצה בהם, בין כלפי עצמו ובין כלפי אחרים - על אחת כמה וכמה בנוגע לבנו.

ומכאן אנו פונים לתרגול מעשי:

כאשר אנו מעניקים לילדנו תשומת לב חיובית, יש בה שיזור מסר אמין לילד: "אתה חשוב, אהוב ובעל ערך בעינינו". אם המסר החיובי והחשוב הזה נקלט בתודעתו - אזי במהלך הזמן הוא גם יחולל בו מוטיבציה למצות